

ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА НА
ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА
РАЛИЦА МИТКОВА ВОЙНОВА
УТВЪРДЕНО СЪС ЗАПОВЕД № 742
ОТ 16.03.2016 ГОДИНА НА РЕКТОРА НА
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Антон Тонев Гиргинов, преподавател в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, за дисертационния труд на **Ралица Миткова Войнова** – докторант, редовна форма на обучение по спец. „Наказателен процес” към катедра "ППНПМ" на Правно-историческия факултет-ЮЗУ, на тема **„Трансфер на наказателни производства в контекста на европейското правно сътрудничество”** за придобиване на образователната и научна степен „доктор по право“ в професионално направление 3.6. „Право”, „Наказателно-процесуално право”

I. Предмет на рецензиране

След успешна вътрешна защита на 25.02.2016 год. докторант Ралица Войнова представя за изготвяне на рецензията необходимия комплект материали на хартиен носител. Той включва следните документи:

1. Решение на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет за откриване на процедура по публична защита пред научно жури за придобиване на ОНС "доктор";

2. Заповед на ректора на ЮЗУ за определяне състава на научното жури и дата за провеждане на публичната защита; 3. Автобиография (по европейски формат); 4. Диплома за образователно-квалификационна степен 'магистър'-нотариално заверено копие; 5. Протокол от предварителното обсъждане в катедрата; 6. Дисертационен труд; 7. Автореферат; 8. Декларация за оригиналност на дисертационния труд; 9. Списък на публикациите по темата на дисертационния труд; 10. Справка за приносите.

Представените документи отговарят изцяло на изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 27 от Правилника по неговото прилагане, както и на чл. 54 и сл. от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ.

II. Кратки биографични данни

Докторантът Ралица Войнова е родена на 02 март 1982 година. Завършила е средно образование в Националната хуманитарна гимназия „Св. Св. Кирил и Методи“ - Благоевград. В 2006 г. завършва и специалност „право“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ. От 1.03.2013 г. до 1.03.2016 г. е редовен докторант в същия факултет. Понастоящем работи като секретар на катедра.

Ралица Войнова владее английски език и ползва испански. Досега е участвала в три проекта и множество научни конференции.

III. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната тема се отличава със своята теоретична и практическа актуалност. Съдебните и прокурорските органи се нуждаят от пълноценно изясняване на прехвърлянето (предаването и получаването) на наказателни производства като един от основните институти на международната правна помощ. Това обяснява и нарастващия интерес към основателно утвърждаващата се университетска дисциплината „международно наказателно право“, съществена част от която е - или поне следва да бъде - проблематиката на международната правна помощ.

IV. Методика на изследването

Изследването е подчинено на изискването за пълно и всестранно разкриване съдържанието на разглеждания институт на международната правна помощ. То правилно е изяснено като част от единна система, във връзката му с другите близки институти, направил е необходимите сравнения. За осъществяване задачите на дисертационното изследване сполучливо са използвани приложимите в правната наука методи на анализа, синтеза, сравнението, обобщението. По необходимост е ползван и интердисциплинарният подход; съчетани са по подходящ начин познания

за наказателното право, наказателния процес и международното публично право. В степента, в която това е било необходимо за целите на изследването, докторантът е ползвал значителен по обем и подходящо избран сравнителноправен материал.

V. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представената дисертация е първото монографично изследване на дисертанта. Същевременно дисертацията е първото цялостно изследване в българската правна литература на проблемите, свързани с трансфера на наказателни производства.

Дисертационният труд е в обем от 198 страници. Състои се от три глави; заключение; библиография; списък на използваните нормативни актове, електронни източници и две приложения. Направени са 244 бележки под линия. Библиографията включва 123 литературни източника, включващи заглавия на кирилица – на руски и български език, и на латиница – на английски, немски и френски език.

Глава първа на дисертационния труд е посветена най-напред на еволюцията на идеята за международно правно сътрудничество по наказателни дела. Прави се кратък исторически преглед на различните форми на международна правна помощ по наказателни дела. Акцентираща се на съвременната възможност за „съсредоточаване“ на наказателни производства с един или близък предмет в една държава чрез техния трансфер в нея.

В същата глава е проучена правната уредба на трансфер на наказателно производство. Уредбата му е правилно разграничена на национална и международна. Изяснено е съотношението между тези две съставки.

Интересно е и предложението разпоредбите относно процедурата по трансфер на наказателно производство в Наказателно-процесуалния кодекс [НПК] да бъдат допълнени и разширени. Сполучливо е изяснено, че чл. 480 от НПК – за решението по субсидиарна компетентност, не се отнася до процедурата по трансфер на наказателно производство. Затова разпоредбата трябва да бъде включена в нов самостоятелен раздел от НПК - относно множеството наказателни производства, образувани в няколко държави едновременно.

Глава втора има за предмет процедурата по трансфер на наказателно производство. Тук са систематизирани правомощията на ангажираните органи по приложимата европейска конвенция - основни (национални) и подпомагащи ги (международни). Прави се обосноваването заключение, че международните организации имат правомощието да отправят искания, препоръки и становища с незадължителен характер към държавите-членки.

Анализирани са предпоставките за започване на процедурата по трансфер на наказателно производство от една държава в друга. Изяснен е незадължителният характер на трансфера и неговата отменимост.

С оглед на по-голяма прецизност и изчерпателност на българската правната уредба, са прави предложени разпоредбата на чл. 479, ал. 1 от НПК да бъде допълнена и разширена, за да се обхванат всички задължителни условия за осъществяване на трансфер. Предлага се също така да бъде предвиден и законов текст относно отрицателните предпоставки (пречките) за трансфер на наказателно производство от и в друга държава.

Разгледани са и правните последици от трансфера на наказателно производство в двете договарящи държави. Определени са началният и краен момент, от който е възможно да бъде иницирана процедура по трансфер на наказателно производство. Поддържа се становището, че трансферът е възможен не само по отношение на висящи, но и по отношение на вече приключили с влязла в сила присъда наказателни производства.

В **Глава трета** се обсъжда правното значение на трансфера на наказателно производство като форма на международна правна помощ по наказателни дела между европейските държави. Той е сравнен сполучливо с други форми на наказателноправно сътрудничество.

Авторът правилно вижда значението на трансфера в това, че позволява наказателното производство да бъде проведено изцяло в държавата, която може да осигури най-благоприятната процесуална среда за успешното му приключване. С оглед на по-голяма рационалност, яснота и ефективност при прилагането на разглеждания институт, се прави препоръка неговата правна регламентация в българския НПК да бъде съществено разширена и допълнена, отчитайки съвременните изисквания и постижения на международното право, в частност на правото на ЕС.

Авторефератът е разработен съобразно законовите изисквания и наложилата се практика. Той отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

VI. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Напълно споделям изводите в автореферата за научните приноси на автора и техния оригинален характер. Няма да ги възпроизвеждам, но ще използвам настоящата рецензия, да ги допълня.

Представеният дисертационен труд съчетава в себе си голямо значение за практиката на съдебните и прокурорски органи и заслужаващи внимание научни приноси. Това обстоятелство трябва да бъде подчертано при посочването на общите достойнства на труда. Още повече, че то е позволило да се направят и множество предложения за по-нататъшното развитие на правната уредба на изследвания институт.

Формулираните приноси и получените резултати са лична заслуга на автора на дисертационния труд – РАЛИЦА ВОЙНОВА.

VII. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените четири публикации по темата дисертационния труд са израз на траен и последователен научен интерес по основните въпроси на международния трансфер на наказателни производства. Излезли у нас и в чужбина, те са естествената основа, върху която е бил разработен представения за рецензиране труд.

VIII. Критични бележки и препоръки

Нямам такива критични забележки, които биха се отразили на оценката за качествата на представения за рецензиране труд. Все пак ще посоча някои неточности, които е добре да бъдат отстранени.

На с. 36 от дисертацията и с. 17 от автореферата е записано, че „замолената държава има правомощието да приеме молба за прехвърляне на наказателно производство, само когато националните ѝ съдилища притежават компетентност да го разгледат и ако държавата може да приложи вътрешното си право */при т.нар. първична компетентност/* или правото на молещата държава */при т.нар. субсидиарна компетентност/*“.

Тук се създава впечатлението, че субсидиарната компетентност означава прилагане на чуждо право, което не е вярно – тя означава само поемане на чужда наказателна компетентност.

На с. 25 от дисертацията и с. 16 от автореферата е записано, че „проучването на наказателнопроцесуалното законодателство на европейските държави показва, че *чуждестранната правна регламентация на разглеждания правен институт е доста оскъдна*“. Създава се впечатлението, че става дума за чужда регламентация, което не е вярно – тук става дума за собствена (национална) правна регламентация.

На с. 79 от дисертацията и с. 22 от автореферата се предлага предвиждането на законов срок - в НПК и (или) в двустранните договори - за отговор на отправените към България молби за поемане на чужди наказателни производства, макар такъв срок да няма в приложимата европейска конвенция. Не открих обаче убедителни аргументи в подкрепа на това предложение, особено що се отнася до предвиждането на посочения срок в НПК. Трябва да е ясно, че щом срокът за отговор е в НПК, той ще се отнася до трансферите при условията на взаимност. С оглед на това България би се ограничила едностранно пред другите държави с такъв срок, без да постигне каквото и да било с него. Евентуално замолените от България държави поначало нямат в собственото си законодателство такъв срок, нито ще бъдат обвързани от българския. Вярно е, че забавянето не е в интерес на никоя страна, но е вярно и това, че много държави по света проявяват небрежност. Най-често единственият начин такива държави да бъдат накарани да реагират нормално на отправените към тях молби е да им се отговори със същото. Затова регулирането на въпроса със сроковете става и ще става по принципите на взаимността. Впрочем, това би важало дори ако срок за отговор се предвиди изрично в двустранен договор. Единственото, което може да се направи при неспазване на договора, е да се реагира със същото неспазване. Защото липсата на отговор в предвидения срок не би била достатъчна причина да накара засегнатата страна да пристъпи към денонсиране на договора, а още по-малко – към прекратяване на всякакво правно сътрудничество с другата страна. Накратко: далеч не всички вътрешно-държавни мерки, включително установяването на срокове, могат да проработят добре в междудържавните отношения.

Не виждам също така да са разгледани временните мерки в замолената за трансфер държава – виж чл. 27-29 от Конвенцията. Те имат важно практическо значение и не бива да се пропускат.

Общата препоръка, която бих отправил към автора, е да продължи с проблематиката на международната правна помощ, но да обърне внимание и на Арабския свят, както и на държавите от бившия Съветски съюз. Препоръчвам също така там, където се разглежда прехвърлянето на резултатите от оперативно-издирвателна дейност (с. 123 и 128), да се поясни дали правилният общ извод за непрехвърлимост на събраните в България доказателства важи и за онези замолен от нея държави, където доказателства могат да се събират и по време на предварителна проверка. Например, съгласно чл. 287.2 от НПК на Сърбия, полицията може да извършва действия за събиране на доказателства, стига те да съответстват на правилата, предвидени в НПК. Други изисквания и ограничения няма. Въпросът стои с още по-голяма сила, когато и двете държави са като Сърбия. Още повече, че и България може да стане такава държава.

Накрая, препоръчвам въпросът за двойната наказуемост да се проучи във връзка с екстрадицията. Доста замолен за екстрадиция държави изискват деянието да е било наказуемо по собственото им право и в момента, когато то е било извършено, т. е. така, както трябва да бъде по правото на молящата държава. Това би могло до важи и за трансфера на наказателни дела – поне когато същите държави се окажат замолен за такъв трансфер.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Посочените току-що слабости не променят изцяло положителната ми оценка за представената дисертация. Надявам се бележките ми да са от полза на дисертанта и по-късно, когато той реши да издаде своя труд като книга.

Намирам в заключение, че представеният дисертационният труд съдържа достатъчно научни и научно-приложни резултати; те представляват оригинален принос в наказателноправната наука. Трудът показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по специалността „наказателно процесуално право“ и способност за самостоятелни научни изследвания.

Рецензент:

/проф. д-рн Антон Тонев Гиргинов/